

«Ανθολόγιο Φιλοσοφικών Κειμένων Γ' Γυμνασίου. Διδακτική πρόταση με τη χρήση του λογισμικού “Φιλοσοφικά Κείμενα Γ' Γυμνασίου” και του Διαδικτύου»

Θεοδώρα Χασεκίδου-Μάρκου

Σχολική Σύμβουλος Φιλολόγων Ανατολικής Θεσσαλονίκης
markdor59@sch.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η εισήγηση αυτή αφορά μια διδακτική πρόταση, η οποία συνδυάζει τη διδασκαλία ενότητας του Ανθολογίου Φιλοσοφικών Κειμένων της Γ' Γυμνασίου με τη χρήση του CD-ROM “Φιλοσοφικά Κείμενα Γ' Γυμνασίου” (Υπ.Ε.Π.Θ.- Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, 2006) και του Διαδικτύου. Συγκεκριμένα τη διδασκαλία αποσπάσματος από το έργο «Πολιτεία» του Πλάτωνα, που περιέχεται στο σχολικό εγχειρίδιο με τον τίτλο «Η θέση των γυναικών στην ιδανική πολιτεία» (Ενότητα 5^η, σ. 76-80). Η ενότητα θα πρέπει να ενταχθεί στο γενικότερο πλαίσιο της πλατωνικής σκέψης για την ιδανική πολιτεία, πράγμα που είναι αρκετά δύσκολο να αποδοθεί από το φιλόλογο με τέτοιο τρόπο, ώστε να γίνει κατανοητό από τους μαθητές και μαθήτριες της Γ' Γυμνασίου. Το λογισμικό μπορεί να συμβάλει σημαντικά, ιδιαίτερα με τη χρήση, κυρίως, του πολυμεσικού υλικού, το οποίο εμπεριέχει. Η διδασκαλία αφορά τις αντιλήψεις του Πλάτωνα για τη συμμετοχή των γυναικών στη διακυβέρνηση της πολιτείας, τις σχέσεις των δύο φύλων και την ισοτιμία τους, καθώς και τη διαφοροποίηση του Πλάτωνα από το ιστορικό και κοινωνικό πλαίσιο της εποχής του. Η χρήση του Διαδικτύου προσφέρεται για την αναζήτηση χρήσιμου πληροφοριακού, ιστορικού και άλλου υλικού, με τη βοήθεια του οποίου οι μαθητές και μαθήτριες, ανάμεσα στα άλλα, θα διαπιστώσουν ότι η πορεία για την αναγνώριση της ισοτιμίας των γυναικών ήταν ιδιαίτερα μακρόχρονη και επίπονη. Επιπλέον με τις δραστηριότητες, τις οποίες θα αναπτύξουν, θα ασκηθούν στην παραγωγή λόγου και θα εξοικειωθούν με το λογοτεχνικό είδος του διαλόγου.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Πλάτωνας, Ισοτιμία των Φύλων, Διδασκαλία με ΤΠΕ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύμφωνα με το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών (ΔΕΠΠΣ) της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας (μετάφραση/πρωτότυπο) για το Γυμνάσιο το μάθημα της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας έχει «ανθρωπογνωστικό και αρχαιογνωστικό σκοπό.

Μελετά την ανθρώπινη δραστηριότητα, διερευνά και ερμηνεύει την πνευματική δημιουργία των αρχαίων Ελλήνων μέσα από τα έργα της τέχνης του λόγου...», ενώ με τη διδασκαλία των κειμένων επιδιώκεται οι μαθητές «να γνωρίσουν την πνευματική δημιουργία των αρχαίων Ελλήνων..., να επικοινωνήσουν με περισσότερα κείμενα που προβάλλουν τη σπουδαιότητα του αρχαίου κόσμου, δηλαδή αντιπροσωπεύουν σημαντικές στιγμές της αρχαίας πολιτισμικής δραστηριότητας..., να ανακαλύψουν και να εκτιμήσουν τη λογοτεχνική αξία των έργων των αρχαίων Ελλήνων συγγραφέων...». Με βάση το ΔΕΠΠΣ οι άξονες γνωστικού περιεχομένου στο Ανθολόγιο Φιλοσοφικών Κειμένων της Γ' Γυμνασίου περιλαμβάνονται σε «κείμενα του αρχαίου ελληνικού φιλοσοφικού λόγου καίρια για τη θεμελίωση του σύγχρονου προβληματισμού σε θέματα ηθικής, πρακτικής, κοινωνικής και πολιτικής φιλοσοφίας». Οι γενικοί στόχοι (γνώσεις, δεξιότητες, στάσεις, αξίες) είναι να αποκτήσουν οι μαθητές βασικές γνώσεις για την ιστορία της αρχαίας ελληνικής φιλοσοφικής σκέψης και να αντιληφθούν τη διαχρονικότητα και διαλεκτικότητά της, να προβληματιστούν για τα ζητήματα που τέθηκαν από αυτήν, να κατανοήσουν μέσα από το φιλοσοφικό λόγο τον αρχαίο ελληνικό κόσμο και την επίδρασή του. Ως θεμελιώδεις έννοιες διαθεματικής προσέγγισης τίθενται η Γνώση, η Επιστήμη, η Τέχνη, ο Κόσμος-Άνθρωπος, Άτομο-Κοινωνία, Νόμος, Πολιτεία, Πολιτισμός. Στο Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών (ΑΠΣ) του μαθήματος αναφέρονται οι στόχοι (οι ίδιοι με του ΔΕΠΠΣ), τα κείμενα που προβλέπεται να περιέχονται στο διδακτικό εγχειρίδιο και οι ενδεικτικές δραστηριότητες, όπως σύνθεση εποπτικών πινάκων (για τις περιόδους της Αρχαίας Ελληνικής Φιλοσοφίας και τους φιλοσόφους) με χρήση Η/Υ (συνδυασμός των μαθημάτων Ιστορίας-Πληροφορικής), οργάνωση συζητήσεων φιλοσοφικής επιχειρηματολογίας, διαθεματικές ομαδικές εργασίες για την αναζήτηση των επιδράσεων του αρχαίου ελληνικού στοχασμού στη νεότερη φιλοσοφία, επιστήμη και τέχνη (συνδυασμός Ιστορίας και Αισθητικής Αγωγής), επισήμανση των κεντρικών θέσεων των αρχαίων Ελλήνων φιλοσόφων για τον κόσμο, τον άνθρωπο, τον πολιτισμό κτ. Προτείνονται επίσης θέματα διαθεματικών σχεδίων εργασίας με τις θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες και τις προεκτάσεις τους στα διάφορα μαθήματα. Προβλέπεται επίσης, εκτός από το απαιτούμενο διδακτικό υλικό (Βιβλίο μαθητή, καθηγητή, βιβλία αναφοράς) και συμπληρωματικό υλικό: CD-ROM, χάρτες, βιντεοταινίες, φωτογραφικό υλικό) (Φ.Ε.Κ. τεύχος Β', αρ. φ. 303/13-03-03: ΔΕΠΠΣ και ΑΠΣ για την υποχρεωτική εκπαίδευση, τόμος Α', σ. 3808 κε).

Το Ανθολόγιο Φιλοσοφικών Κειμένων της Γ' Γυμνασίου (Α. Γλυκοφρύδη-Λεοντσίνη, Χ. Σακελλίου, Ε. Λεοντσίνη, 2009) προβλέπεται να διδάσκεται στο γ' τρίμηνο στο πλαίσιο του μαθήματος της Αρχαίας ελληνικής γραμματείας από μετάφραση. Περιλαμβάνει την εισαγωγή, πέντε κεφάλαια με εισαγωγή για το καθένα (1^ο Οι Προσωκρατικοί, 2^ο Σοφιστές και σοφιστική κίνηση, 3^ο Σωκράτης και Πλάτων, 4^ο Αριστοτέλης, 5^ο Η κυνική φιλοσοφία και οι φιλοσοφίες των ελληνιστικών και ρωμαϊκών χρόνων), αποσπάσματα φιλοσοφικών έργων και γενική επισκόπηση (με χρονολογικούς πίνακες, γλωσσάρι φιλοσοφικών όρων,

ευρετήρια κα.). Ουσιαστικά πρόκειται για μια σύντομη Ιστορία της Αρχαίας Ελληνικής Φιλοσοφίας, την οποία καλείται να διαπραγματευτεί ο εκπαιδευτικός μέσω των ενοτήτων, που του υποδεικνύονται στις Οδηγίες Διδασκαλίας Φιλολογικών Μαθημάτων για το Γυμνάσιο (97961/Γ2/12-08-09). Είναι η πρώτη συστηματική επαφή των μαθητών και μαθητριών με το φιλοσοφικό λόγο και είναι πολύ σημαντικό και να κατανοήσουν τη σημασία του, αλλά και να νιώσουν την έλξη της μελέτης του. Επομένως ο ρόλος του εκπαιδευτικού είναι πολύ ουσιαστικός σε αυτή την κατεύθυνση, ιδιαίτερα αν ληφθεί υπόψη και το ασφυκτικό χρονικό πλαίσιο της διδασκαλίας του μαθήματος, δεκαοκτώ διδακτικές ώρες με βάση τις οδηγίες. Από τη μελέτη του Ανθολογίου προκύπτει ότι ο μαθητής θα έρθει σε επαφή με έννοιες και ορολογία, που παρουσιάζουν αρκετή δυσκολία στην κατανόησή τους. Ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να βρει τρόπους, ώστε να καταστούν αυτές προσπελάσιμες και οικείες στους μαθητές, διαφορετικά υπάρχει ο κίνδυνος της αποκαρδίωσης, της απογοήτευσης και τελικά της απόρριψης του μαθήματος από αυτούς. Σε αυτή την κατεύθυνση μπορεί να συμβάλει σημαντικά η εφαρμογή υποστηρικτικού υλικού για το Ανθολόγιο Φιλοσοφικών Κειμένων της Γ' Γυμνασίου, δηλαδή του CD-ROM Φιλοσοφικά Κείμενα Γ' Γυμνασίου, όπως και η χρήση του Διαδικτύου με ιστοσελίδες, που προτείνονται από το λογισμικό και τον εκπαιδευτικό.

ΣΥΝΔΕΣΗ ΤΟΥ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΥ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΥ ΜΕ ΤΟ ΛΟΓΙΣΜΙΚΟ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Το υποστηρικτικό υλικό, όπως περιγράφεται (www.e-yliko.gr) και, όπως μπορούμε να διαπιστώσουμε κατά την πλοήγησή του, «περιλαμβάνει εισαγωγικά σημειώματα και πληροφορίες για τους αρχαίους Έλληνες φιλοσόφους, συνοπτική παρουσίαση των κύριων σημείων της φιλοσοφικής τους σκέψης, χρονολόγιο, γλωσσάρι και οπτικοποίηση των φιλοσοφικών ιδεών. Επιπλέον, για κάθε ενότητα (Προσωκρατικοί, Σοφιστές, Σωκράτης, Πλάτωνας, Αριστοτέλης, Κυνικοί, Επίκουροι, Στωικοί, Σκεπτικοί, Νεοπλατωνικοί) προσφέρεται πλούσιο πολυμεσικό υλικό, ασκήσεις και δραστηριότητες, συλλογή πηγών και εικόνων, σύνδεσμοι με το διαδίκτυο, βιβλιογραφία κ.ά. Το πολυμεσικό υλικό περιλαμβάνει μια συλλογή από δυναμικούς χάρτες και μια συλλογή από δυναμικά χρονοδιαγράμματα, διαδραστικά παιχνίδια και δραστηριότητες, καθώς και σημαντικό αριθμό από οπτικοποιήσεις φιλοσοφικών ιδεών, θέσεων και απόψεων με ελεγχόμενες από το χρήστη αναπαραστάσεις. Οι δραστηριότητες αξιολόγησης περιλαμβάνουν αυτοαξιολόγηση, αξιολόγηση από τον εκπαιδευτικό, θέματα για συζήτηση στην τάξη και με επιπλέον προεκτάσεις (δραματοποιήσεις, συγγραφή, συγκρότηση συλλογών κ.ά), καθώς και ένα παιχνίδι ερωτήσεων με τίτλο "Ο κήπος των φιλοσόφων". Επιπλέον, ο εκπαιδευτικός μπορεί να αξιοποιήσει τα προτεινόμενα διαθεματικά σχέδια εργασίας: Δημοκρατία και πολιτεύματα, Έλληνες φιλόσοφοι και θετικές επιστήμες, Έλληνες και δούλοι/Έλληνες και

βάρβαροι. Πρόκειται για μια ελκυστική εφαρμογή που κάνοντας χρήση πολυμέσων, υπερκειμενικής λογικής και της τεχνολογίας flash επιχειρεί να αναπτύξει ένα μεγαλύτερο βαθμό διαδραστικότητας και ένα περιβάλλον που ευνοεί τη διερεύνηση, χωρίς, όμως, να ξεφεύγει από τη λογική της παράθεσης πληροφοριών και την εγκυκλοπαιδικού τύπου μάθηση». Ο εκπαιδευτικός με διδακτικές εφαρμογές που προάγουν την αυτενέργεια των μαθητών μπορεί να καλύψει αυτό το μειονέκτημα. Επίσης η οπτικοποίηση των φιλοσοφικών ιδεών, θέσεων, απόψεων που προσφέρει το λογισμικό δίνει τη δυνατότητα κατανόησης και εντύπωσης σε αυτές τις έννοιες.

Στο σημείο αυτό επισημαίνουμε κάποια προβλήματα: παρόλο που το σχολικό εγχειρίδιο έχει συγγραφεί μετά το χρόνο εκπόνησης του λογισμικού και θα μπορούσε να παραπέμπει σε κάποιες δραστηριότητες του, δεν κάνει καμία αναφορά σε αυτό, πέρα από την εισαγωγή στο βιβλίο του εκπαιδευτικού. Ο προγραμματισμός της ύλης δημιουργεί επίσης ορισμένα προβλήματα, καθώς προβλέπεται η διδασκαλία ενοτήτων, για τις οποίες δεν είναι εύκολο να αξιοποιηθεί αυτό. Για παράδειγμα από το 1^ο Κεφάλαιο «Οι Προσωκρατικοί» προβλέπεται η διδασκαλία της 3^{ης} ενότητας «Αρετές και ευδαιμονία» και παραλείπεται η διδασκαλία των ενοτήτων 1^η και 2^η «Από τη μυθο-λογική στην ορθο-λογική εξήγηση του κόσμου» και «Γνώση και αλήθεια», με τις οποίες θα αναδεικνυόταν η σημαντικότερη συμβολή των Προσωκρατικών στη φιλοσοφία και επιστήμη, δηλαδή η ερμηνεία του κόσμου με τον ορθό λόγο, διαδικασία που επαναλήφθηκε πολλούς αιώνες αργότερα με το πνευματικό κίνημα του διαφωτισμού και επιπλέον μένει ανεκμετάλλευτη η αντίστοιχη ενότητα του λογισμικού, με το αρκετά πλούσιο πολυμεσικό υλικό, καθώς και το διαθεματικό σχέδιο εργασίας που προτείνει το λογισμικό «Έλληνες φιλόσοφοι και θετικές επιστήμες». Τα κείμενα επίσης που έχουν επιλεγεί από τους συγγραφείς του διδακτικού εγχειριδίου, ως αντιπροσωπευτικά των φιλοσόφων, δεν προσφέρονται για μία συγκριτική προσέγγιση των απόψεων των φιλοσόφων για τα θεμελιώδη ζητήματα που έθεσαν Εξαιρέση, ίσως, αποτελεί η διερεύνηση των πολιτικών θέσεων του Πλάτωνα, του Αριστοτέλη και του Μάρκου Αυρήλιου στις αντίστοιχες διδακτικές ενότητες, με ανάλογες παρεμβάσεις από τον εκπαιδευτικό, μια που δεν διαπραγματεύονται τα ίδια ακριβώς θέματα και να εκπονηθεί το διαθεματικό σχέδιο εργασίας «Δημοκρατία και πολιτεύματα». Στο 2^ο Κεφάλαιο του εγχειριδίου «Σοφιστές και σοφιστική κίνηση» η 4^η Ενότητα «Δικαιοσύνη, φύση-νόμος και πολιτική οργάνωση» θα μπορούσε να δώσει το έναυσμα για το διαθεματικό σχέδιο εργασίας «Έλληνες και δούλοι/Έλληνες και βάρβαροι», αν υπήρχαν και κάποια άλλα σχετικά κείμενα, όπως πχ οι απόψεις του Αριστοτέλη για τη δουλεία, οι οποίες υπάρχουν μόνο στο λογισμικό. Ο ρόλος του λογισμικού είναι να διευκολύνει τη διδακτική διαδικασία, να συμβάλει στην ενεργητική και ανακαλυπτική μάθηση των μαθητών και όχι να προσθέτει επιπλέον ύλη, πράγμα, το οποίο συμβαίνει, γιατί δεν συνδέεται λειτουργικά με το σχολικό εγχειρίδιο.

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ

Για το σχεδιασμό της διδακτικής μας πρότασης λαμβάνουμε σοβαρά υπόψη μας ότι κατά την εκπαιδευτική διαδικασία οι μαθητές και οι μαθήτριάς μας ολοκληρώνονται και σε ατομικό και σε ομαδικό επίπεδο αναπτύσσοντας κριτικό και δημιουργικό πνεύμα και σε αυτό συμβάλλουν σημαντικά δραστηριότητες, οι οποίες ενεργοποιούν το ενδιαφέρον, τη συμμετοχή και την αυτενέργειά τους. Ο ρόλος των ΤΠΕ (Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνιών) είναι, θα μπορούσαμε να πούμε, καταλυτικός στην παραπάνω κατεύθυνση. Οι γνωστικοί διδακτικοί στόχοι της διδακτικής πρότασης αναφέρονται στο βιβλίο του μαθητή «στο κεφάλαιο αυτό θα δούμε τις απόψεις του Πλάτωνα για... τη θέση των γυναικών στην «ιδανική» πολιτεία που επινοεί στο ομώνυμο έργο του» (σ. 55) και στο βιβλίο του εκπαιδευτικού «οι μαθητές να γνωρίσουν τις απόψεις του Πλάτωνα για την ισοτιμία των φύλων ως προς τις αρετές, τη μόρφωση και τη συμμετοχή στην εξουσία, να συγκρίνουν τη θέση της γυναίκας στην αρχαιότητα με αυτή που έχει η γυναίκα στη σύγχρονη κοινωνία, να προβληματιστούν γύρω από τη θέση, τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των γυναικών της αρχαιότητας και της εποχής μας, να κρίνουν τις απόψεις του Πλάτωνα για την ισότητα των γυναικών»(σ. 61).

Οι στόχοι μας δεν είναι, όμως μόνο γνωστικοί, αλλά και παιδαγωγικοί, όπως και στόχοι αξιοποίησης των ΤΠΕ και καλλιέργειας του ψηφιακού γραμματισμού. Με τη διδακτική μας εφαρμογή επιδιώκουμε να ενεργοποιηθούν και να δραστηριοποιηθούν όλοι οι μαθητές μας, να οικοδομήσουν τη γνώση με τρόπο διερευνητικό και βιωματικό, να εξοικειωθούν με νέους τρόπους προσέγγισης της γνώσης και νέες μαθησιακές διαδικασίες, να εργαστούν ομαδικά με σχέδιο δράσης συνεργαζόμενοι με τους συμμαθητές τους και να εκτιμήσουν την αποτελεσματικότητα της συνεργατικής μάθησης με τη συμμετοχή, τη συνεργασία, την ατομική και συλλογική ευθύνη, το διάλογο, την αποδοχή του διαφορετικού, τον αλληλοσεβασμό, την αλληλεγγύη, να αναπτύξουν προβληματισμούς, αυτενέργεια, πρωτοβουλία, τεχνικές επίλυσης προβλημάτων. Ως προς την αξιοποίηση των Τ.Π.Ε. επιδιώκουμε να αναπτύξουν και να καλλιεργήσουν δεξιότητες κλασικού και ψηφιακού γραμματισμού, σύνθεσης ψηφιακού κειμένου, κριτικής αναζήτησης, επιλογής και διαχείρισης της κατάλληλης πληροφορίας στο διαδίκτυο και στο λογισμικό, Να ασκηθούν στη χρήση του ηλεκτρονικού υπολογιστή ως μέσου αναζήτησης πληροφοριών, διεκπεραίωσης δραστηριοτήτων και παρουσίασης αποτελεσμάτων.

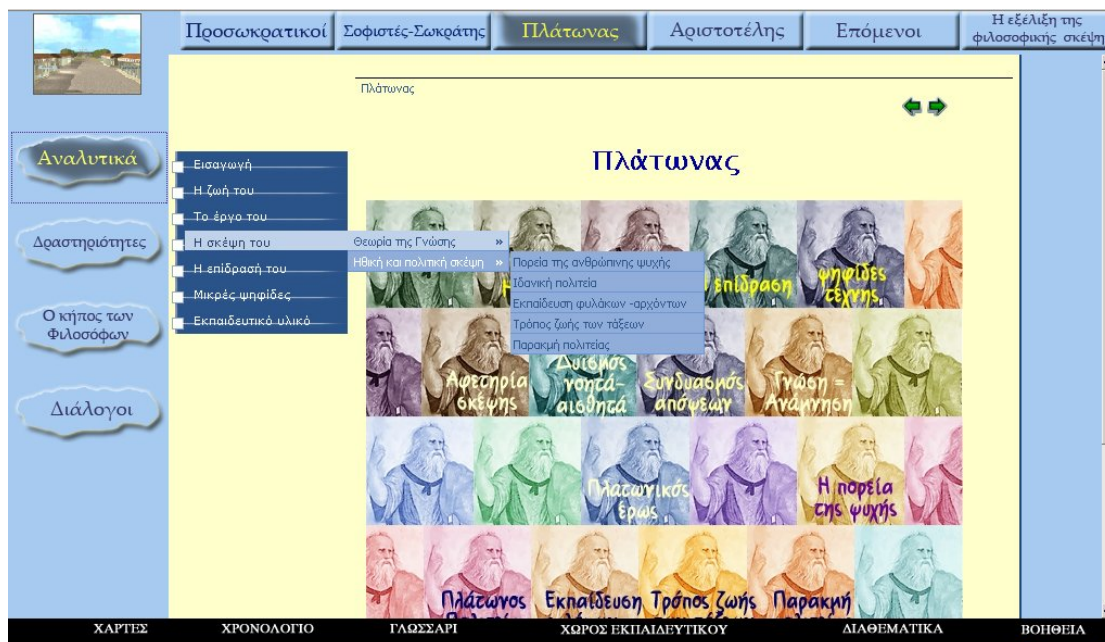
Η κατανομή των μαθητών μας σε ομάδες γίνεται, αφού λάβουμε υπόψη μας το επίπεδο των μαθητών, τη δυνατότητα σύμπνοιας και συνεργασίας μεταξύ τους, καθώς και τις δεξιότητες που έχουν στη χρήση των ΤΠΕ. Στην περίπτωση που το επίπεδο είναι ανομοιογενές, καλό είναι να γίνουν μικτές ομάδες και τέτοια κατανομή ρόλων, ώστε να διασφαλιστεί η συμμετοχή όλων και να μην υπάρξει περιθωριοποίηση. (Ματσαγγούρας 2002, 2004).

Ο ρόλος του εκπαιδευτικού σε τέτοιου είδους εφαρμογές διαγράφεται ιδιαίτερα απαιτητικός, καθώς, εκτός από την πολύ καλή προετοιμασία (εκπόνηση σχεδίου μαθήματος, φύλλων εργασίας, επίσκεψη ιστοσελίδων και δοκιμές λογισμικών), θα πρέπει να είναι σε συνεχή εγρήγορση και ετοιμότητα και παράλληλα να δείχνει διακριτικότητα, διότι οι μαθητές θα πρέπει να εργαστούν μόνοι τους με τις λιγότερες δυνατές παρεμβάσεις από την πλευρά του.

Η διδακτική πρόταση προβλέπεται να υλοποιηθεί σε τέσσερις διδακτικές ώρες. Κατά την πρώτη διδακτική ώρα γίνεται η αφόρμηση της διδασκαλίας με τη βοήθεια του λογισμικού και με κοινό φύλλο εργασιών για όλες τις ομάδες, καθώς και η μελέτη του αποσπάσματος του σχολικού εγχειριδίου. Στη συνέχεια, τις δύο επόμενες διδακτικές ώρες, οι ομάδες εργάζονται με διαφορετικά φύλλα εργασίας. Τα φύλλα εργασιών δίνουν έμφαση στην καλλιέργεια της κριτικής και αναλογικής σκέψης, στη διερεύνηση και επεξεργασία σχετικού πληροφοριακού υλικού από το διαδίκτυο και το λογισμικό, στην παραγωγή συνεχούς λόγου, καθώς επίσης και στην παραγωγή λόγου διαλογικής μορφής. Την τέταρτη διδακτική ώρα προβλέπεται η παρουσίαση των εργασιών, ανταλλαγή απόψεων, συζήτηση και αξιολόγηση των δραστηριοτήτων.

Αναγκαίο, για να κατανοηθούν οι απόψεις του Πλάτωνα σε σχέση με τη θέση των γυναικών, είναι να διασαφηνιστούν οι θέσεις του για τα πολιτεύματα και η πρότασή του για την ιδανική πολιτεία. Μπορεί, λοιπόν, η αφόρμηση να δοθεί μέσω του λογισμικού, με τη διερεύνηση της σκέψης του Πλάτωνα και συγκεκριμένα της ηθικής και πολιτικής σκέψης του, όπως φαίνεται στις επιλογές του μενου του λογισμικού.

εικόνα 1. Η θεματική ενότητα «Πλάτωνας»

Κατά την πρώτη διδακτική ώρα, μετά από μια σύντομη πλοήγηση στο λογισμικό, με το πρώτο φύλλο εργασίας που θα εκπονήσουμε, θα ζητήσουμε από τις ομάδες των μαθητών μας (πέντε στο σύνολο και με αριθμό μελών ανάλογου του αριθμού των μαθητών της τάξης) να διερευνήσουν στο λογισμικό: τη Σκέψη του Πλάτωνα για την ανθρώπινη ψυχή, την Ιδανική Πολιτεία, την Εκπαίδευση των Φυλάκων και των Αρχόντων, τον Τρόπο ζωής των τάξεων, την Παρακμή της πολιτείας. Το πρώτο φύλλο εργασίας θα είναι κοινό για όλες τις ομάδες, αλλά η παρουσίαση για κάθε ενότητα θα γίνει από διαφορετική ομάδα, χωρίς να είναι γνωστό ποια θα παρουσιάσει και τι, γιατί σκοπός μας είναι όλοι οι μαθητές και οι μαθήτριες να κατανοήσουν το γενικό πλαίσιο, πριν προχωρήσουμε στη διαπραγμάτευση της συγκεκριμένης ενότητας, η οποία αφορά τις απόψεις του Πλάτωνα για τις γυναίκες. Τα γραπτά κείμενα των ομάδων θα καταγραφούν με τον επεξεργαστή κειμένου, στο φάκελο της κάθε ομάδας.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΟΙΝΟ ΓΙΑ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΟΜΑΔΕΣ

Ερωτήσεις

1. Αφού επιλέξετε στο menu την ενότητα «Η σκέψη του Πλάτωνα», επισκεφτείτε την υποενότητα «ανθρώπινη ψυχή» και στη συνέχεια πατήστε το Εικονίδιο δεξιά σας. Αφού μελετήσετε το κείμενο και την αναπαράσταση, απαντήστε ποια είναι τα μέρη της ψυχής σύμφωνα με τον Πλάτωνα και ποια πορεία ακολουθεί αυτή;
- Αφού επαναλάβετε την ίδια διαδικασία με τις άλλες ενότητες απαντήστε στις ερωτήσεις
2. Ποιες είναι οι κοινωνικές τάξεις της πλατωνικής πολιτεία, σε ποιο μέρος της ανθρώπινης ψυχής αντιστοιχεί η κάθε μια και ποια είναι τα καθήκοντά της;
  3. Τι προβλέπεται για τη μόρφωση κάθε κοινωνικής τάξης; Οι γυναίκες μορφώνονται και αυτές;
  4. Πώς ζουν οι κοινωνικές τάξεις; Τι συμβαίνει με τις γυναίκες και τα παιδιά στις τάξεις των φυλάκων και των φιλοσόφων;
  5. Ποια είναι η ιδανική πολιτεία σύμφωνα με τον Πλάτωνα και πώς φτάνει αυτή στην παρακμή;

Αφού ολοκληρωθεί η αρχική αυτή διαδικασία, γίνουν κατανοητά τα παραπάνω, και αυτό είναι δυνατόν να διαπιστωθεί μέσω των δραστηριοτήτων αυτοαξιολόγησης του λογισμικού (δραστηριότητες: 6. Πλατωνική Πολιτεία, 7. Τάξεις Πλατωνικής πολιτείας και μέρη της ψυχής, 9. Ανθρώπινη ψυχή και Πλατωνική Πολιτεία, 10. Παρακμή Ιδανικής Πολιτείας και 11. Η πορεία της παρακμής της Ιδανικής Πολιτείας), τότε μπορούμε να προχωρήσουμε στην ανάγνωση και το σχολιασμό του κειμένου του

σχολικού εγχειριδίου, το οποίο αναφέρεται στην ισοτιμία των φύλων και στη συμμετοχή τους στην εξουσία.

Κατά τη δεύτερη και τρίτη διδακτική ώρα θα δοθούν δύο διαφορετικά φύλλα εργασίας σε κάθε ομάδα:

2^ο φύλλο εργασίας

A. Ομάδα

1. Τη συνέχεια του κειμένου του σχολικού βιβλίου μπορείτε να διαβάσετε στο εκπαιδευτικό υλικό-κείμενα Πλάτων, *Πολιτεία* 456b, (μτφρ. Ν. Μ. Σκουτερόπουλος) (σημειώνουμε ότι το απόσπασμα της Πολιτείας στο σχολικό βιβλίο είναι από το 455d έως το 456a και όχι έως το 456c, όπως λανθασμένα αναφέρεται)

Τι προτείνεται στο κείμενο για τη μόρφωση των γυναικών;

2. Οι απόψεις του Πλάτωνα για τη μόρφωση των γυναικών συμπίπτουν με όσα γνωρίζετε για τη μόρφωση της γυναίκας στην αρχαία Αθήνα και γενικά στην αρχαιότητα;

B. Ομάδα

1. Αφού επιλέξετε στο menu την ενότητα Η σκέψη του Αριστοτέλη, επισκεφτείτε την υποενότητα «Κοινωνική και πολιτική σκέψη, Η γυναίκα» και διαβάστε το κείμενο «Η γυναίκα στον Αριστοτέλη».

Αν κάνετε μια σύγκριση των απόψεων των δύο φιλοσόφων, τι παρατηρείτε;

2. Στο κείμενο «Η γυναίκα στον Αριστοτέλη» αναφέρεται: «είναι σαφές ότι ο Αριστοτέλης επηρεάζεται στις θέσεις του για τη γυναίκα τόσο από τις έρευνές του στον κόσμο των ζώων, όσο και από τις κρατούσες αντιλήψεις της εποχής του».

Επισκεφτείτε http://en.wikipedia.org/wiki/Aristotle%27s_views_on_women και καταγράψτε τις απόψεις του Αριστοτέλη για τη γυναίκα.

Γ. Ομάδα

1. Αφού μελετήσετε στην ενότητα «Πλάτων» του λογισμικού τα κείμενα του εκπαιδευτικού υλικού «Κοινοκτημοσύνη γυναικών– παιδιών σε φύλακες» (Πλάτων, *Πολιτεία* 457d-e, μτφρ. Ν. Μ. Σκουτερόπουλος) και «Συνέπειες κοινοκτημοσύνης» Πλάτων, *Πολιτεία* 462b-d, μτφρ. Ν. Μ. Σκουτερόπουλος), σκιαγραφήστε τις απόψεις του φιλοσόφου.

2. Στο menu στην ενότητα «Η σκέψη του Αριστοτέλη» και στην υποενότητα «Κοινωνική και πολιτική σκέψη, Η κοινοκτημοσύνη» διαβάστε τι υποστηρίζει ο Αριστοτέλης γι' αυτό το θέμα. Συγκρίνετε τις απόψεις του με αυτές του Πλάτωνα

Δ. Ομάδα:

1. Στο βιβλίο του καθηγητή υπάρχει το απόσπασμα (Πλάτων, *Πολιτεία* 540c), στο οποίο ο Γλαύκων συγχαίρει το Σωκράτη, γιατί έχει σμιλέψει τους άρχοντες πανέμορφους, ενώ ο Σωκράτης απαντά ότι το ίδιο έχει κάνει και με τις αρχόντισσες. Εξάλλου ό,τι έχει πει, να μη νομίσει ο Γλαύκων ότι το έχει πει πιο πολύ για τους άνδρες, αλλά και για τα δύο φύλα, στο βαθμό που και οι γυναίκες έχουν βρεθεί προικισμένες από τη φύση με την ικανότητα που χρειάζεται:

«Παγκάλους, ἔφη, τοὺς ἄρχοντας, ὃ Σώκρατες, ὥσπερ ἀνδριαντοποιὸς ἀπείργασαι.

Καὶ τὰς ἀρχούσας γε, ἦν δ' ἐγώ, ὃ Γλαύκων· μηδὲν γάρ τι οἴου με περὶ ἀνδρῶν εἰρηκέναι μᾶλλον ἢ εἴρηκα ἢ περὶ γυναικῶν, ὅσαι ἂν αὐτῶν ἰκαναὶ τὰς φύσεις ἐγγίγνωνται.

Ὅρθως, ἔφη, εἶπερ ἴσα γε πάντα τοῖς ἀνδράσι κοινωνήσουσιν, ὡς δηλῶμεν».

Πώς κατανοείτε αυτό το απόσπασμα;

2. Επισκεφτείτε http://www.isotita-epaeak.gr/ipostiriktiko_iliko.htm/Δοκίμια, και διαβάστε το δοκίμιο της Α. Φραγκουδάκη (κυρίως από τη σ. 90 κε), «Η χρήση της γλώσσας και οι κυρίαρχες ιδέες: σχολιασμός της πεπτοίησης για τη γλωσσική αλλαγή που “εμποδίζει” η ίδια η γλώσσα». Πού αποδίδει το σεξισμό στη γλώσσα η συγγραφέας;

Ε. Ομάδα

1. Επισκεφτείτε http://www.isotita-epaeak.gr/αφιερῶματα_και_μελετήστε_το_κειμένο_«Γυναικεία_Ψήφος_-Από_το_όνειρο_ως_τη_δικαίωση». Διαγράψτε τις φάσεις από τις οποίες περνά η πορεία προς την κατάκτηση της ψήφου από τις γυναίκες.

2. Με βάση τις διαπιστώσεις σας από τη μελέτη του κειμένου και αφού λάβετε υπόψη σας τη χρονική απόσταση από την εποχή του Πλάτωνα, τι θα απαντούσατε στην ερώτηση «ήταν ο Πλάτων πρωτοπόρος για την εποχή του;» και πώς θα δικαιολογούσατε την απάντησή σας;

3ο φύλλο εργασίας

Οι διάλογοι του Πλάτωνα περιέχουν ζωηρές και παιγνιώδεις σκηνές και αποτελούν ένα φιλοσοφικό παιχνίδι. Για να δημιουργήσετε και εσείς έναν διάλογο, επισκεφτείτε τον http://www.isotita-epaeak.gr/φωτογραφικό_υλικό_παρατηρήστε τις φωτογραφίες και καταγράψτε τις παρατηρήσεις σας. Ο διάλογός σας μπορεί να γίνει ανάμεσα στο Σωκράτη και το Γλαύκωνα (λόγος-αντίλογος) και να αναφέρεται στις δυνατότητες ή όχι των γυναικών στους τομείς, με τους οποίους θα ασχοληθεί κάθε ομάδα:

Α' Ομάδα

Ενότητες: Αθλητισμός, Εθελοντική και Κοινωνική Δράση

Β. Ομάδα:

Ενότητες: [Εκπαίδευση Επαγγέλματα - Από το χθες στο σήμερα](#)

Γ'. Ομάδα:

Ενότητες: [Επιστήμη-Ιστορία](#)

Δ'. Ομάδα:

Ενότητα: [Πολιτική](#)

Ε' Ομάδα:

Ενότητες: [Συγγραφείς-Τέχνη](#)

Κατά την τέταρτη διδακτική ώρα οι ομάδες οι μαθητές και οι μαθήτριες θα παρουσιάσουν τα πορίσματα των εργασιών τους στην τάξη και θα γίνει μία συζήτηση με όλους τους μαθητές. Υπάρχει, βέβαια, και η δυνατότητα σύνθεσης όλων των εργασιών των ομάδων. Απαραίτητη είναι επίσης και η αξιολόγηση γενικά της δραστηριότητας, των εργασιών των ομάδων, αλλά και της συμβολής του κάθε μαθητή σε αυτές. Η τελευταία συμβάλλει σημαντικά και στην απόκτηση μεταγνωστικών δεξιοτήτων.

Φύλλο αξιολόγησης και αυτοαξιολόγησης

1. Σου άρεσαν οι δραστηριότητες που πραγματοποιήθηκαν στο εργαστήριο τη Πληροφορικής;
2. Ποια πιστεύεις ότι είναι τα θετικά και ποια τα αρνητικά σημεία των δραστηριοτήτων;
3. Τι αποκόμισες από τις δραστηριότητες (γνώσεις, ωφέλεια, άλλο);
4. Έμεινες ικανοποιημένος/η από την εργασία της ομάδας σου;
5. Ήταν καλή ή όχι η συνεργασία με τα μέλη της ομάδας και για ποιους λόγους;
6. Ποια ήταν η δική σου συμβολή στην εργασία της ομάδας;

Επέκταση του Σεναρίου

Η διδακτική αυτή πρόταση μπορεί να εμπλουτιστεί και να αποκτήσει διαθεματικό χαρακτήρα, αν επεκταθεί και σε άλλα γνωστικά αντικείμενα, όπως στο μάθημα Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή (Ενότητα. «Ατομικά Δικαιώματα. Η Ισότητα»), στη Νεότερη και Σύγχρονη Ιστορία (Ενότητα. «Κοινωνικές και πολιτικές διαστάσεις της Βιομηχανικής Επανάστασης. Η χειραφέτηση των γυναικών»), στα Εικαστικά με τη δημιουργία αφίσας για την ισότητα (Εικαστικά Γ' Γυμνασίου, Κεφάλαιο Εφαρμοσμένες Τέχνες).

Κριτική-Δυσκολίες Εφαρμογής

Για την εφαρμογή της διδακτικής πρότασης θα πρέπει να ληφθεί υπόψη η υλικοτεχνική υποδομή του σχολείου και η δυνατότητα χρήσης του εργαστηρίου Πληροφορικής. Με βάση τις Οδηγίες Διδασκαλίας Φιλολογικών Μαθημάτων για το Γυμνάσιο (97961/Γ2/12-08-09) για τη διδασκαλία της 5^{ης} ενότητας του 3^{ου} κεφαλαίου του Ανθολογίου («Η θέση των γυναικών στην ιδανική πολιτεία» (σ. 76-80) προβλέπεται μία διδακτική ώρα, καθώς και μία διδακτική ώρα για όλη την εισαγωγή του κεφαλαίου (Σωκράτης, Πλάτων). Αυτό σημαίνει ότι τις δύο επιπλέον ώρες, τις οποίες απαιτεί η εφαρμογή του σεναρίου, θα πρέπει να τις εξοικονομήσουμε με άλλους τρόπους. Αν δεν είναι δυνατή η χρήση του εργαστηρίου και η εγκατάσταση του CD-ROM Φιλοσοφικά Κείμενα, μπορούμε σε συνεννόηση με τον καθηγητή της Α' τάξης γυμνασίου να κάνουμε χρήση των υπολογιστών των μαθητών αυτής της τάξης, καθώς το λογισμικό είναι ήδη εγκατεστημένο σε αυτούς. Στη δεύτερη περίπτωση το πιο πιθανό είναι να μην μπορέσουμε να περιηγηθούμε στο διαδίκτυο.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Αργυροπούλου, Χ. (2007). Τα αναμορφωμένα Προγράμματα Σπουδών της αρχαίας ελληνικής γραμματείας από μετάφραση (ΔΕΠΠΣ, ΑΠΣ) και ενδεικτικό διδακτικό παράδειγμα με τη μέθοδο σχεδίου εργασίας/project. Θέμα: «Η Πρόθεση του Έκτορα και οι Θρήνοι», Περιοδικό Φιλολογική, τεύχος 25, Αθήνα
2. Γλυκοφρύδη-Λεοντσίνη, Α., Σακελλίου, Χ., Λεοντσίνη, Ε. (2009). Βιβλίο μαθητή, Ανθολόγιο Φιλοσοφικών Κειμένων Γ' Γυμνασίου. Αθήνα: ΟΕΔΒ
3. Γλυκοφρύδη-Λεοντσίνη, Α., Σακελλίου, Χ., Λεοντσίνη, Ε. (2009). Βιβλίο καθηγητή, Ανθολόγιο Φιλοσοφικών Κειμένων Γ' Γυμνασίου. Αθήνα: ΟΕΔΒ
4. Επιμορφωτικό υλικό για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στην χρήση και αξιοποίηση των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία (2008). Πάτρα: Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών
5. Ματσαγγούρας, Η. (2002). Στρατηγικές διδασκαλίας. Η κριτική σκέψη στη διδακτική πράξη. Αθήνα: Gutenberg.
6. Ματσαγγούρας, Η. (2004). Θεωρία και πράξη της διδασκαλίας. Η σχολική τάξη. Αθήνα: Γρηγόρης.
7. Πλάτωνος Πολιτεία, Μετάφραση: Ν. Μ. Σκουτερόπουλος, (2009). Αθήνα: Πόλις
8. Προγράμματα Σπουδών των Φιλολογικών Μαθημάτων στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση και Νέα Διδακτικά Βιβλία, Σεμινάριο 34 Π.Ε.Φ., Επιμέλεια Γ. Χαριτίδου, Αθήνα, Νοέμβριος 2007
9. Στέφος, Α., Στεργιούλης, Ε., Χαριτίδου, Γ. (2009). Ιστορία της Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας, Α', Β', Γ', Γυμνασίου. Αθήνα: ΟΕΔΒ

10. ΥΠ.Ε.Π.Θ.-Π.Ι., Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Σπουδών, Προγραμμάτων Σπουδών και Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών για την Υποχρεωτική Εκπαίδευση, Τόμος Α', Φ.Ε.Κ. τεύχος Β' αρ. φύλλου 303/13-03-2003

ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΓΡΑΦΙΑ

- <http://el.wikipedia.org/wiki>
- <http://en.wikipedia.org/wiki>
- <http://www.isotita-ereaeek.gr> (Βοηθητικό εκπαιδευτικό υλικό για την εισαγωγή θεμάτων σχετικά με τα φύλα στην εκπαιδευτική διαδικασία)
- <http://www.e-yliko.gr> Π. Χαμοσφακίδη (3/2/2009)
- Προσπέλαση ιστοσελίδων: 24-01-2009